

STANOVISKO ÚKOZ K NOROVÁNÍ

Ústřední komise pro ochranu zvířat je podle zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů, příslušným orgánem ochrany zvířat a doporučuje opatření a koordinuje plnění úkolů na úseku ochrany zvířat. Ústřední komise pro ochranu zvířat projednala a přijala na svém 81. plenárním zasedání dne 31.5.2005 následující stanovisko týkající problematiky norování (lov zvěře pod zemí - § 14 odst. 2 písm. e) vyhlášky č. 244/2002 Sb.).

Toto stanovisko je aktualizací stanoviska, které přijala Ústřední komise pro ochranu zvířat na svém 19. zasedání dne 9.12.1996. Důvodem k aktualizaci stanoviska jsou změny právních předpisů, které se k oblasti norování váží, a ke kterým došlo po roce 1996. Zejména byl vydán nový zákon o myslivosti a nové prováděcí předpisy k němu – zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů a vyhláška č. 244/2002 Sb., kterou se provádí některá ustanovení zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti. Také zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů, prošel rozsáhlou novelizací provedenou zákonem č. 77/2004 Sb. Pod č. 19/2000 Sb.m.s. byla vyhlášena Evropská dohoda o ochraně zvířat v zájmových chovech. Obsahově ovšem Ústřední komise pro ochranu zvířat zastává stále shodné stanovisko.

Účelem zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 246/1992 Sb.“), je chránit zvířata, jež jsou živými tvory schopnými pociťovat bolest a utrpení, před týráním, poškozováním jejich zdraví a jejich usmrcením bez důvodu, pokud byly způsobeny, byť i z nedbalosti, člověkem. Tento zákon poskytuje stejnou ochranu všem zvířatům, pokud nestanoví výjimky u určitých skupin zvířat z přesně definovaných důvodů pro přesně stanovené použití zvířat (hospodářská zvířata, pokusná zvířata). Zákon č. 246/1992 Sb. tedy chrání nejen psy používané pro norování, ale také lišky, jezevce a psíky mývalovité, jejichž použití ke kontaktnímu norování je zastánci této činnosti navrhováno.

Boj proti vzteklině ani výcvik zvířat nejsou zákonnými důvody pro průlom do poskytované ochrany, pro uplatňování mimořádných veterinárních opatření (§ 54 zákona č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů /veterinární zákon/, v platném znění) jsou při tom v předpisech na ochranu zvířat vytvořeny podmínky v souladu s předpisy ES a mezinárodními dohodami.

Pokud by v rámci zkoušek z výkonu loveckých psů bylo prováděno kontaktní norování, došlo by k porušení několika ustanovení zákona č. 246/1992 Sb.. Konkrétně by došlo k porušení § 4 odst. 1 písm. b), f), h), j), k) a m) zákona. Při opětovném použití zvířete by rovněž mohlo dojít k porušení § 4 odst. 1 písm. d) tohoto zákona.

Dle ustanovení § 4 odst. 1 zákona č. 246/1992 Sb. se za týrání považuje

- podrobit zvíře výcviku nebo veřejnému vystoupení anebo obdobnému účelu, je-li toto pro zvíře spojeno s bolestí, utrpením, zraněním nebo jiným poškozením, jakož i vychovávat, cvičit nebo účelově používat zvíře k agresivnímu chování vůči člověku nebo jiným zvířatům,
- vydat slabé, nevléčitelně nemocné, vyčerpané nebo staré zvíře, pro které je další přežívání spojeno s trvalou bolestí nebo utrpením, k jinému účelu než neodkladnému a bezbolestnému usmrcení,
- cvičit nebo zkoušet zvíře na jiném živém zvířeti, používat jiných živých zvířat jako lákadel, štvát zvířata proti sobě, aniž by to vyžadoval lov, výcvik nebo použití ovčáckého nebo pasteveckého psa, příprava zvířete k jeho vypuštění do volné přírody nebo k činnosti uvedené v § 14 odst. 7,
- používat podnětů, předmětů nebo bolest vyvolávajících pomůcek tak, že působí klinicky zjevné poranění nebo následné dlouhodobé klinicky prokazatelné negativní změny v činnosti nervové soustavy nebo jiných orgánových systémů zvířat,
- vyvolávat bezdůvodně nepřiměřené působení stresových vlivů biologické, fyzikální nebo chemické povahy,
- chovat zvířata v nevhodných podmínkách nebo tak, aby si sama nebo vzájemně způsobovala utrpení,
- zacházet se zvířetem, přepravovat je nebo je pohánět způsobem, který vyvolává nepřiměřenou bolest, utrpení nebo poškození zdraví anebo vede k jeho neúměrnému fyzickému vyčerpání.

K § 4 odst. 1 písm. f) zákona č. 246/1992 Sb. je nutno poznamenat, že štvát zvířata proti sobě zákon umožňuje pouze v případě, že to vyžaduje lov. Štvát zvířata proti sobě není tedy povoleno pokud to vyžaduje příprava k lovu, tedy v rámci zkoušek z výkonu loveckých psů nemůže být prováděno kontaktní norování. Slovo výcvik použité v tomto ustanovení se vztahuje k tomu, že štvát zvířata proti sobě je možné, pokud to vyžaduje výcvik nebo použití ovčáckého nebo pasteveckého psa. Slovo výcvik se tedy nevztahuje k lovu. Nelze tedy ustanovení § 4 odst. 1 písm. f) vykládat tak, že by umožňoval kontaktní norování v rámci zkoušek z výkonu loveckých psů.

Dále je kontaktní norování porušením článku 7 Evropské dohody o ochraně zvířat v zájmovém chovu. Tato dohoda je součástí právního řádu České republiky, byla vyhlášena jako sdělení ministerstva zahraničních věcí – č. 19/2000 Sb.m.s. Článek 7 upravuje výcvik a stanoví, že „Žádné zvíře v zájmových chovech nesmí být cvičeno způsobem, který přináší újmu na jeho zdraví a kondici, zejména nesmí být nuceno překračovat své schopnosti nebo svou přirozenou sílu a nesmí být používáno umělých prostředků, které způsobují zranění nebo zbytečnou bolest, utrpení nebo úzkost.“

Citovaný čl. 7 tedy stanoví zákaz zraňování zvířete při jeho výcviku, přičemž v umělé noře při kontaktním norování nelze vyloučit boj mezi psem a liškou nebo jezevcem, kdy účastníci se zvířata tedy i pes nebývají ušetřena utrpení a újmy na zdraví. Při hodnocení tzv. chvatu se naopak očekává a pozitivně hodnotí proniknutí zubů jednoho zvířete do tělní tkáně zvířete druhého obvykle v krční krajině, kde poranění může znamenat nejen bolest, ale i smrtelné riziko.

Nelze tedy souhlasit s argumentací, že kontaktní norování při zkouškách psů z výkonu nezakazuje v České republice žádný právní předpis, neboť je tomu právě naopak.

Dále žádný český právní předpis nestanoví povinnost lovit norováním. Vyhláška č. 244/2002 Sb., sice v § 14 odst. 1 písm. c) stanoví, že pes musí složit zkoušku z norování, ale to nic nemění na tom, že není stanovena povinnost norovat. Nelze tedy argumentovat tím, že stát vyžaduje, aby bylo norování používáno. Naopak vyhláška jako předpis nižší právní síly musí být v souladu se zákonem, a tedy i se zákonem č. 246/1992 Sb.

V rozporu s účelem zákona č. 246/1992 Sb. se pro dosažení účelu norování - získání návyku převahy psa - vpouští do cvičné nory liška jakýmkoliv způsobem oslabená. Obvykle se liška nejdříve unaví tím, že jsou na ni opakovaně vypouštěni již vycvičení psi. U psa je při výcviku nejvíce ceněno „pevné držení“ a „zákus“ nebo „chvat“ do krční krajiny lišky. Při výcviku nebo zkouškách normiků bývá lišek nebo jiných norovaných zvířat méně než psů, a jejich opětovné použití se losuje. I poraněná liška musí bojovat opakovaně.

Zastánci norování argumentují potřebou ochrany psů normiků před týráním při lovu bez předchozího „živého“ výcviku. K tomu uvádíme: I pokud předpokládáme, že by došlo ke zvýšení ochrany psů (z pohledu evropského hlediska by došlo k jejímu snížení - viz Evropská dohoda o ochraně zvířat v zájmových chovech), pak tomuto zvýšení ochrany psů by korespondovalo přímo úměrné snížení ochrany zkušebních norovaných zvířat. Kontaktní norování při zkouškách by tedy fakticky bylo nikoliv posílením ochrany zvířat ve smyslu zákona č. 246/1992 Sb., ale posílením ochrany psů normiků jakožto majetku v občanskoprávním smyslu.

Není pravdou, že použití živých lišek k výcviku loveckých psů souvisí s bojem proti vzteklině. Ze statistiky o přemnožení lišek naopak vyplývá, že počet lišek lovených norováním neklesá. V zdůvodněních vyžadujících výcvik bezkontaktním norováním a zkouškami v umělé noře bývá často pomlčen stav nárůstů ostatních druhů predátorů (např. kun) i to, že počty ulovených lišek v našich podmínkách stále klesají.

I při bezkontaktním způsobu norování je pomíjen nadměrný stresový stav, který vzniká již při chovu lišky pro tyto účely, při její přepravě k místu výcviku, při vpouštění a vytahování z nory. Při odchytu lišky ji člověk, který má přirozený strach z kousnutí, chytne do podběráku, nebo jí přitiskne hlavu vidlicí k podložce a pak ji přenáší za ocas.

Za dobu, kdy bylo možné bezkontaktní norování posoudit, bylo zjištěno, že vzhledem k sezónnosti prováděných zkoušek nebylo vyloučeno, že ke zkouškám a výcviku byla používána norovaná zvířata s poškozenými zuby, nezhojenými ranami po pokousání, ve stavu opakovaného

stresu např. vyvolaného normistrem ve snaze odloučit od sebe zvířata zakousnutá ve „chvatu“ jejich poléváním vodou, páčením čelisti atd. Záměrem zastánců kontaktního norování je rozšířit zkoušky nejen na kontaktní způsob norování lišky, ale i na další druhy zvířat, tj. jezevce a psíka mývalovitého, což by znamenalo držení dalších několika desítek těchto zvířat v podmínkách zajetí. V jejich zdůvodnění pro opakované zavedení přímého způsobu norování je zvýrazněn vlastní význam výsledku zkoušky psa. Tuto zkoušku doporučují opakovat jen v omezeném počtu pokusů. Takovýto přístup nevede k nižšímu riziku a omezení využívání norovaných zvířat, ale naopak vede k zavedení důraznějšího výcviku, tedy opakovaného cvičného používání norovaných zvířat v umělé noře, a tím i ke zvýšení jejich utrpení. Při tom je nereálná objektivní kontrola tohoto výcviku sledující ochranu zvířat.

Při vlastním způsobu lovu norováním, který vznikl v historické době, kdy člověk nedisponoval brokovou nebo kulovou střelnou zbraní, se zdají být síly vyrovnanější, ale právě to člověku - myslivci nevyhovuje a tvrdí proto, že necvičený pes je ohrožen. Postrádáme však úvahu o tom, že by pes v situacích, které pro něj nejsou bezpečné, neměl být v souladu se zněním zákona č. 246/1992 Sb. použit. Z praxe jsou naopak známy případy, že i psi, jakkoliv cvičení v umělé noře, nebo po příznivých výsledcích v lovu, po přecenění jejich schopností myslivcem jsou naváděni i do nor, které jsou pro ně rizikové, a je riskována jejich smrt.

Na závěr podotýkáme, že dle § 18 písm. a) vyhlášky č. 244/2002 Sb., kterou se provádí některá ustanovení zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, organizováním zkoušek psů z výkonu mohou být pověřeny myslivecké organizace, které mají myslivost včetně kynologie zaměřené na lovecké psy jako hlavní náplň své činnosti a které mají celostátní působnost a jejichž zkušební řády loveckých psů byly schváleny podle předpisů na ochranu zvířat proti týrání a jsou zaměřeny na posouzení výkonů psů uvedených v § 14 uvedené vyhlášky. Zkušební řády loveckých psů musí být tedy zpracovány a předloženy ke schválení dle § 8 odst. 3 zákona č. 246/1992 Sb., a splňovat náležitosti stanovené vyhláškou č. 192/2004 Sb., o ochraně zvířat při chovu, veřejném vystoupení nebo svodu. Zkušební řády pro zkoušky loveckých psů musí být tedy v souladu i s těmito předpisy, nejen se zákonem o myslivosti a jeho prováděcími předpisy.

Podle § 21 odst. 3 písm. g) zákona č. 246/1992 Sb., schvaluje Ústřední komise pro ochranu zvířat řády ochrany zvířat pouze z hlediska souladu s tímto zákonem. Neposuzuje tedy soulad řádů ochrany zvířat se zákonem o myslivosti a jeho prováděcími právními předpisy.

Vzhledem k výše uvedenému neshledáváme důvod pro to, aby zkouška z norování byla předpokladem uchování psa a aby tedy norování bylo obsaženo v řádech ochrany zvířat při chovu. Podmínky chovu loveckých psů stanoví jednotlivá chovatelská sdružení, nikoliv právní předpisy. Nelze tedy najít zákonnou oporu pro to, aby zkouška z norování byla povinnou podmínkou chovnosti.

Považujeme za velice pozitivní, že podle našich zkušeností z předcházejícího několikaletého období při kontrolách orgány ochrany zvířat nebylo zjištěno porušení schválených zkušebních řádů loveckých psů při akcích pořádaných Českomoravskou mysliveckou jednotou a byla respektována ustanovení těchto řádů. Další významnou skutečností je, že podle provedených rozborů se psi s loveckým výcvikem jen výjimečně podíleli na poraněních člověka, pro která muselo být provedeno vyšetření na vzteklinu. Při tom jedinci stejných plemen, ale bez výcviku, se podíleli na poranění člověka častěji.

Toto stanovisko Ústřední komise pro ochranu zvířat není právně závazné a Ústřední komise jej přijala s vědomím, že výklad právních předpisů je v České republice oprávněn provádět pouze soud. Vyjadřuje však odborný názor Ústřední komise pro ochranu zvířat na tuto problematiku.